

محمد علی تاج احمدی نین «یاشادئغئمئز تبریز» کیتابی

توضیح:

کتاب «یاشادئغئمئز تبریز» (تبریزی که زندگی کردیم) نوشته محمد علی تاج احمدی است. کتاب 258 صفحه دارد و اساساً در باره تبریز است. کتاب موضوعات بسیار متنوعی را در بر می گیرد. کتاب اطلاعات جالبی از تاریخ و حوادثی که تبریز از سر گذارنده است را با خوانندگان در میان می گذارد. برای نمونه : امیر تیمور گورکانی کی به تبریز آمده و آنجا چه کسی را دیده و یا نادر شاه قبل رفتن به دشت مغان برای تاج گذاری در کدام حمام تبریز حمام گرفته است. کتاب اساساً روی محله ها، کوچه ها و بازار تمرکز بیشتری دارد. کتاب در باره نهضت مشروطه و اینکه کدام محلات در جبهه نهضت بودند کدام محله ها در مقابل نهضت و همچنین موقعیت طبقاتی محله ها را بطور فشرده توضیح میدهد. در «یاشادئغئمئز تبریز» (تبریزی که زندگی کردیم) خواننده در باره قهوه خانه های تبریز؛ مدرسه های دهه چهل و سرانجام بعضی از آنها؛ بازی هایی و مشغولیت های جوانان در تبریز؛ وضع و خیم محیط زیست تبریز و... آشنا می شود

محمد علی تاج احمدی نین «یاشادئغئمئز تبریز» کیتابی

نجی ایله محمد علی تاج احمدی جناب لاریندان 258 صفحه ده تبریز حاقدا بیر کیتاب نشر اولونوب 2017 : « یاشادئغئمئز تبریز». تاسوفله بو ده برلی کیتابین نه ناشری بللی دیر ونه ساتیش بیئرلی. امید ائدییره م ایازان بو نشر مسئله سینه جدی بیر فیکیر قیلسین

کیتابین باش سؤزونون باشلیغیندا، م.ع. معجزده ن بوشعر- گتیریلیب: « اومیدین کسمه معجز، یاز آنان تعلیم «اده ن دیلده / گزه ربیر- ارمغان تک دفترین، بیل، چین و تاتاری»

تاج احمدی بو کیتابی اوخویانلارا خطاب یازیرکی بو کیتاب بیر تاریخ کیتابی دگیل و بیر منوقرافی دا دیبل و البته خاطیرات کیتابی دا دگیل. یازار یاشادیغی شهری و دورانی و شهرین باشینا گلن ایشلرین بیر پاراسینی گوردویو کیمی، بیلدیگی کیمی و... کاغاز اوسته گتیریب و اونا گوره ده آدینی یاشادئغئمئز تبریز قویوبدور.

کیتاب تبریزه آییډ چئشیدلی موصولاری احتوا اندیر. کیتابدان پارچالار گتیرمک له اوخوجولاری
باشادئغئمئز تبریزله تانیس ائتمک ایستیره م. من محمد علی تاج احمدی نین یازی واملایا اوسلوبونلا آل
اوترمامیشام. کیتابدا نئجه یازیلیب منده او جور گتیرمیشم

یازان «تبریزه بیر قوش باخشئی» باشلیغی آلتیندا تبریزین جوغرافیایا سیندان توتوموش تاریخینه وهاواسینا قده
ر اوخوجویا جیدی واطرافلی بیلگی وئریپ. یئری گلدیگده گون مسئله لرینه ده توخونور: «شهرین ایندیکی
جمعیتی ۲۴۹،۷۵۵،۳ نفر دیر. یانی انقلابدان قاباغا گوره سایی ۵ برابر آرتئبدئر. بللی دیر کی، بله بیر
کؤکلو آرتما، بیر بله آز زماندا، جمعیتین طبیعی آرتماسی آلا بیلیمز، و بو آنجاق کوتله ایله یاخئن و اوزاق
» کندلردن، ماهال لاردان گلمه ایله اؤدهنه بیلیمیش

تاج احمدی تبریزین تاریخی حاقدا یازیر: «شهر چوخ قدیم زمانلاردان تاریخه گیریب. مسیحدن قاباقدان
آشورلار دؤروندهن بو شهره ایشارلر واردئر. شهرین تاریخین انیشی و یخوشو چوخ آلبودور.» یازار بیر
نیچه اهمیتلی تاریخیه ایشاره اندیر

میلادی ۹نجو یوزایل لیگینده تبریز پرلی حکومتلر پایتختی آلب، میلاددان ۱۲۲۷ ایل سئرا تبریز شهری «
چنگیزخانن ایمپراتورلو غونا قاتئلئبدئر، آما بونو دا بیلیملی دیر کی، موغول قشونو شهری دؤیوشده
توتمایب. شهرین بویوک باشلاری موغول لا مقوله باغلائیب شهری آچئیلار. آنا گوره شهر تالانمئش و
داغئلمامئش قائلئبدئر. میلاددان ۱۲۷۰ ایل سئرا چنگیزین نوهسی آباقاخان تبریزی اوزونه پایتخت ایدیدیر،
میلاددان ۱۲۹۵ ایل سئرا تبریز قازانخانن پایتختی آلبودور، یوز ایگرمی ایل آندان سئرا ۱۳۷۵ نجی
میلادی ایله تبریز قره قیونلو پایتختی آلب (گؤی مجید بو ایل لرین دوزله میشی دیر)، میلاددان ۱۳۹۲ ایل
سئرا امیر تیمور گورکانی تبریزی تالاییب. بو یوروشده تیمور ایندیکی منجم محله سینده علی سیاهپوش دییلن
بیر ذات لا گوروشوبودور. تیمورا آنو درین بیر عالم بیلدیریلر و آنا گوره گوروشونه گدیپ. بیله سیندهن
سروشوب نی یه باشاباش قره گینیب سیز؟ جواب وریب کی، نفسیمی اولدورموشم، آنون قره سینی گیمیشم.
تیمور سروشوب اگر اولدورمهلی دگیلمیش نی یه اولدورموسن؟ اگر ده اولدورمهلی ایمیش داها نی یه قره
گیمک؟ سیاهپوش جواب تاپا بیلیمیر. تیمور دییر دورون گدهک بو بیر زاد بیلیمیر

ائله قئر خئنچی ایل لرده غلامحسن فرنوددا آناسی، باجیسی وقارداشلاری ایله بیرلیکده بو منجم
محله سینده علی سیاهپوش

کوچه سینده اوتورار دیلار. غلامحسن فرنودون مستعار آدلاریندان بیر یه ده علی سیاهپوش ایدی. فرنود
بو آدلا «آدینه» ده مقاله لر یازاردی. من بیرینجی دفعه رحیم رئیس نیا نی و... فرنود گیلده گورموشم. او
واخت لار رئیس نیا وناهدی آذر «دومبارز مشروطه» نی چاپا حاضر لاییر دیلار. م. آزادگر

میلاددان ۱۵۰۰ ایل سئرا شاه اسمائیل صفوی تبریزی پایتخت ایدیب
۲۵-۳۰ ایل سئرا عثمانلی تعرضونده شاه طهماسب، شاه اسمائیلنن آغلو قزوینه داشئئب و تبریز
پایتختلیکدهن دوشوب. ... شاه طهماسب آتائنن تورکو دیوانی قارشئسئندا طهماسبی شاهنامه یازدئر کی،

هله ليک نيويورک موزه سينده دير. صفوی شاه عابباس پايتختی اصفاهانا آپارئر و صفوی لر دۆلتی یئخلاندان قاجار دۆلتی ایش باشنا گلنه کیمی قاباقجا پايتخت آیکدن دوشموش تبریز آنجاق بیگلرگی مرکزی کیمی قائلر، تا بیرینجی آقامحمدشاه قاجار گورجستان یلوندا تبریزده باشنا تاج قیوب و شاه آلور. ا ولادهن تبریز ولیعهد اهیله شن شهر آلوب دارالسلطنه آدلانئر .

میلادی ۱۹۰۸نجی ایله ایراندا مشروطه انقلابی حرهکتلرینده تبریزده وطنداش ساواشی آلور و شهر آن بیر آی حکومت قشونلاری و آداملاری ایله محاصره آلونور. آما مشروطه ایستهینلر بو دویوشلرده اوستون چنخرلار و بونو گورهن روس مستملکهچی دۆلتی ۱۹۱۱نجی میلادی ایلینده اوز سالداتلاری ایله تبریزی توتور و بوردا اوز ادائی صمدخانئ ایش باشنا کتیریر و باشاردئغئ اوز باشنالئغئ اسیرگه میر. بو اشغالچی ... قشون ۱۹۱۷نجی ایل روس انقلابیندان سړا تبریزده چنخر

میلادی ایل لرینده تبریز مرکزلیگی ایله آذربایجاندا ملی حکومت قورولور و دوز بیر ایل ۴۶-۱۹۴۵ « سنرا دا دوریلیر

گوروندوکی کیمی تاج احمدی قیسادا اولموش اولسا تبریزین تاریخی حاقدا دوزگون تاریخی بیلگی وئریر.

یازان تبریزین هاواسی حاقدا یاشادیغی ایلر ده اوخوجویا بیلگی وئریر: « شهرین اوزونون هاواسی یونگول، سرین، اوریه یاتان، قشلاری سیوق، اوزو یرلی، کولکی دیر. ایلین فصلینه گوره یلین استقامتی ده بیشر، آما ایلین چخ گونلرینده یل یاواش آلسا دا کسيلمز. .. تبریز ایقلم باخمندان و تاریخی سیوق بیر شهر تانئنئبدئر... سیوقلار إله آلردی کی، دُغرودان تو دسهیدین گویده دُنادی. اصغر(محمد علی تاج احمدی نین بویوک قارداشی) بیر گون سحر تزدن دیکباشندان گچنده گورموشدو کی، بیر کیشی اوین پنجره سینی آچنب بیر آز سو آئر ایشیگه. سو یره چاتنجا دُنور... گون آرتایا یاخنن باقالدان یغورد آلب گتیردیک اوده قاشق وئراندا یغوردون ایچینده دُنوب بوزا دُنموش یغورد گلدی... بیر ایل قنشی بیر این ایچینه آن بیر یل قار یاغدی. هر یل دا آتوز سانتیمتر. سیوغون رکوردونو بیز ۱۳۴۲نین قنشندا گوردوک. سیوق دوشدو و اوزون سوردو. بیر آیدان آرتق شخته ۱۵-۲۰ درجه دن آلامدی. ان سیوق گونلر قنرخ درجه شخته دن آرتق ایدی. ۴۲ درجه ده دیردیلر. قاردان، سیوقدان یل لار باغلامئشدی. نفت چاتئشمئردی. دیردیلر «. موغاندا قیونلار اوچون طیاره ایله یم توكولر. جاملارنن قنروو آچلمئردی

یازان اوشاقلیق، ینی یتمه لیک دورونده تبریزین اقتصادی دورومو ، تبریزی لرین یاشایشین دان دا یازماغی یاددان چبخارتمیر و پهلوی دورونون تبریزی و آذربایجانئ دیزه چوکدورمه سیاستینه ایشاره ائدیر و اورنک اوچون تبریزده بیر محله نین آدینی چکیر: «علیخان محله سینده دمک آلار کی، دوز معانئنا کفی «. ساز آدام یخ ایدی

يازان تېريزين لاپ بۇيوك وارلى لارنندان حاج محمدباقر كلكتچى دن آد چكىر: «شهرين لاپ بۇيوك وارلى لارنندان بىرى حاج محمدباقر كلكتچى ورجى ميدانندان بىر آز آشاغندا اهيله شردى. بيز هميشه اُنو «. آياقلا عصاصنى دۇيه دۇيه گدەن گورموشدوك

تاج احمدى داشقادان تاكسى بارا، فایتوندان تاكسى يا؛ باشلىغى آلتیندا تېريزده بو پروسس نئجه باشلايىر ايضاح اندير. اوسته ليك داشقا و فایتون حاقدان گننیش معلومات وئيرير. تاج احمدى فایتون دالئنا مينه مينه دن ده خاطره تعريف اندير: «منيم ده سُن فایتون دالئنا مينه مينه دروازا كوچه سينده اُلدو. فایتونچونون قونوتونون «. دويونو دوز باشمئن اُر تاسننا دهيدى و برک آجئشدردى. داها اُندان سُر فایتون دالئنا مينه مينه تاج احمدى تېريزده چورهك و اُنون چئشيدلرى حاقدان گننیش بيلگى يه ماليك دير: « تېريزده هامئندان اُر تئق آختارئلان و يييلن چورهك دير. چوره بين اهميتىنى خلقين ديرليگينده گورستمك اوچون سوزونون ديلده ايشلنمەسى ياچچى بىر گورسديجى اُلا بيلەر. چورهك قازانماق، چورهك دالئسجا گتمك، چورهكدهن دوشمك، چورهكدهن سالماق، چورهك داشدان چئخماق، چورهك كسه نليك، دوز چورهك و بىر چُخ ايرى اصطلاحلار دوز هليب. « يازان چورهك و اُنون چئشيدلرى حاقدان يازير: « قاباقلار لاواش، و لاپ چُخ تندير لاواشى دب ايميش؛ ... آخماقيا چوره يى صفى بازارئننن جومه مچيده چؤنن ايكي هاجا اُلدوغو يرده دؤشه نيپ ساتئلاردى. اُلا چرشابا بورونردى. لاواشدان باشقا ايكي جور كوكه وار ايدى. بىرى تنديرده پيشيريلن و ادى اِله كوكه؛ بو كوكه سُمودان آز يمهلى اُلاردى. سُموچولار گُماش اَدلانان كرپيجى چُخ قالئن ايچى بوتون پوفانميش چورهكلر ده پيشيرمرديلر. اُ بىرى چورهكلردەن فرقلى اُلان، -خميرى ده پيشيرمەسى ده- سنگك، نه لاواش كيمي ات پالچئغئندان دوز لهميش لاواش تنديرينده، نه ده تاوا داش دؤشه نميش كوكه «. تنديرينده پيشيريلدى

يازان تېريزين پيشميش لرينى و يمكلرينى ياچچى تانئير و بو حاقدان چوخ گننیش بيلگى سى وار. يازان او واشيك يئمكلرين ده ن توتموش كوچه ده آش ساتان و جنزبئزچى دان دا سوز اچير محمدعلى تاج احمدى تېريزين قهوه خانالارى حاقدان اينانيلماز قده ر بيلگيه صاحب دير. اُنجه بىر قيسا موقدديمه ده چايقانالارا نه اوچون قهوه خانا دئليلر، سببى نى ايضاح اندير. سونرا داوام اندير: «...چاي ساتان قهوهلر يا قهوه خانالار تېريز شهرينده ايكي بۇيوك بولومه بولونه بيلەر. بىرى بوتون شهرده تانئمنش و اَدلئم قهوهلر، و بىرى ده محله قهوهلرى. تانئمنش قهوهلر اوست اوسته هامان مدنى تېريز اَدلاندر دئغئمنز يرده ايديلر. يانئ كرپخان ميدانندان قُناقباشنا كيمي، شهرين گون چئخان گون باتان خطينده. معمارلار قهوهسى، -ساعات قاباغئندا اوست اوسته ايكي بۇيوك چُخ واخت دُلو قهوه خانا وار ايدى... باستان قهوهسى، اذر قهوهسى، آشئقلار قهوهسى، خُروزبازلار قهوهسى و استئتننا اُلاراق بازارئن ايچينده ايكي قابئلى دا حاج عباسعلى قهوهسى يا بىر پارا اَداملارئن ديدگى كيمي ائشهكلر قهوهسى. .. بىر پارا اَدلئم، اَمما بو جنزئقدا اَلمايان قهوهلر ده وار ايدى كى، عموماً ايلين ياز ياي فصل لرينده برک ايشلك اُلاردئلار. بونلاردان قولله قهوهسى، گزران قهوهسى، شاهگولو قهوهسىنى سايقاق اُلار. تاج احمدى محله قهوهلرين دن ده دانئشير:

«محلہ قہوہلری، اُدوقلاری محلہنین، یا انا یاخئن پرلرین اُتورانلارننا تانئش اُلاردی..... اُلاردا عموم شهر قہوہلری خصلتی اُلمازدی.»

یاشادئغئمئز تبریز»ین بیر بویوک بولمه سی تبریزین محلہلرین احتوا اندیر. تاج احمدی بو بولومده» تبریزین محلہ لرینده ن ، کوچہ لرینده ن وبازاریندان اطرافلی بیلگی وئریر: «تبریز محلہلرینی طبیعی جوغرافییا اوزو ایله بؤلنده چای آشائی ساغ الده، یائی قوزیده سُلدان ساغا امرهقئز، دوهچی، سئرخاب، شیشگیلان، باغمشہنی، چای آشائی سُلدا شام قازان، حوکماوار، خطیب، منجم، قره آغاج، کوچہباغ، اهراب گزران، لیل آوا، چرہنادب، مقصودیه، مارلان و خیوان محلہسینی سایماق اُلار

شهرین قوزیبینده آشاغندان میدان چایئنا، یوخارندان اینالی داغئنا سؤیکهنمکله دوهچی، سئرخاب تاریخ بُوو بو استقامتده بُوویوه بیلهمزمیشلر. امرهقئز اما سُل بُویرونده آجی دوزونه و اورمو گُولو چوککلیگی باشلانئشئنا گُوره بُوویومه امکانی ارتئق اُلموشدور. بو یونده آجی چایئندان ایرئلان سوارما ارخلری و پیرین دوزلویو شهرین برهکتلی حومهسینه دُونموش حکماوار پرلری، جامئشاوان، عمزینهدین، نؤکززه، قرهملیک پرلشیردی ... شهرین گون چئخانی و گونیی مارالاندان توتدو، گزرانا کیمی اوزوم قانالاری ایله دُلو ایدی و آذربایجاندا اکیلن ۱۲۰ اوزوم چشیدینین چُخو بو باغلاردا و قانالاردا بچریلیردی. ... سئرخاب، خیوان، مارالان محلہلری شهرین مرکزی و اُرتاسئنا گُوره یوکسکده پرلشیر. بازار، مقصودیه، اهراب، کوچہباغ، قره آغاج، منجم آشاغندا پرلشیب و گون باتانا شامقازانا ساری گندیکجه اَلچالقلئغی اُرتار

شهرین مدہنی مرکزی اُنون اُرتاسئندا ایدی. دِمک اُلار کریمخان میدانئندان گجیل، قُنقاباشی، فولگوش... باشی راستاکوچه آغزی ایله بل لندیرمک اُلاردی. بورانئن لاپ سئخ پری ده ساعات قاباغئندان گجیل قُنقاباشی اُراسی ایدی. بوتون تئاترلار، سیناملار، کیتاب ساتانلار، کافہلر، میخانالار، زاد دا بوردا پرلشیردی... شهرین ایکی، بالا و بُووک گزمہلی پارکی دا بورادا ایدی. ارکین اتهیبینده بالاباغ، گجیل، فولگوش باشی، قُنقاباشی اُراسئندا گولوستان باغی یا ملت باغی ایدی. ملت باغی نئن دُورد بوجاغئندا بُووک دمیر قاپئلاری وار ایدی. معجرلر کیمی. هر قاپی بیر بُووک گیرده میدانا آچئلاردی. گجیلہ ساری، فولگوش باشی، قُنقا باشی و ستارخان میدانئ اصل گیریش قاپئسی. گجیلہ ساری باقئرخان، فولگوش باشی دا نادر (شاه) میدانئ. بو اُدلاری ملی حکومت دُورو قُیموشدولار و هر میدانئن اُرتاسئندا میدان اَدئنا دوزلمیش اَدامنن مجسمہسی.

«۱۳۲۵نجی ایلین ۲۱ آذرینده سُر ا بو مجسمہلری یئغئشدئرئلار

یازان گولوستان باغی نئن ایچہ ریبی حاقدا اوخوجویا گنئیش بیلگی وئریر

اما باخاق گوره ک تاج احمدی گولوستان باغی نئن ایشیگی حاقدا نه لر یازیر: «گولوستان باغی نئن ایشیگینده دانئشماق اُلماسا حکایت یارئمچئلئق اُلار. دوغرواندان گولوستان باغی نئن ایشیگی اوزو بیر غریبه بیر دونیا دیر. باغئن ایشیگینده اوزون گُولون یوخارئسئندا بیر نچہ قومار باز، قره خال سالان، تسبح ساتان، لاتار اُونو اُینادان، چارلز دیکنز، ویکتور هوغو رُمانلاری شخصیتلریندهن اُلان اَقالار وار ایدی. اِلہ پشهکار،

إله طبعی فنرئلدق کی، آدم دوزگوندمن آرتئق أارا ایناناردی. اخ تو دیهن قرخالچی گونده بیر نچه اوزو کیمی ایشسبز، دوردو پیشینه بُرجلو آدمی سُیوب ارادمنی دوزه لئمهسه ایدی و باغ قاباغئنداکئ میخانادا یا نالچکرلره یاخئن چتی نی وئرماسایدئ گونو باشا ورمهزدی.» یازانین بودیلی نه قدر جانلی و اوریزینال تبریزده دانیشیلان دیلدیر. قوندارما دیل دئیل! یازان داوام ائدیر: «خاچ ایکی لیگین قئراغئنی بوکوب، چؤمبه لئمه وئران کارت سالان اخ تو دیبب ساغا یا سُلا توپورهن، آیاق اوسته باخان یازغئنی إله خاطرجم ادهردی کی،- اوزو ده اوز الی ایله فُیسایدئ هچ ألماسا شکه دوشردی،- ایکی تومنلیگی آئنب قئراغئنی قتلنمیش خاچ ایکیلیگی گؤتورهنده، أنون نم هانسی معجزه ایله قئزئل أنلوغا دؤنمه سینی گورهنده، بیله سینی إله سُیوق تر باساردئ کی، آز قالاردئ قبض روح ألسون. و باشلاردئ اوزونو دانلاماغا، و اگر جیببندہ بیر آیرئ ایکی تومنلیک قالمئش ألسایدئ عوهضینی چئخماق أنو إله بیر کؤکه سالاردئ کی، دا گؤزو قارالاردئ و بونو دا هچ، پره فُیمائش اوتوزاردئ. هردهن بونون فلاکتی أرا چاتاردئ کی، اخ تو دیهنین ده یازغئنی گلهردی، و بونو خیلاص ائتمک اوچون بوسائئ یئغئشدئرب اکیلهردی.» و «قیش بوران سنه وردیگی میدادئ هر نه تهر سالسایدئن إله بُشا چئخاردئ کی، إله بیل بو هچ قیش دگیل، دُغرام دُغرام گون دور. اراده دوزهلمک هامان، طرهفه آیرئ بیر فیکره دوشمهیه یا أنون یخه سیندن یاپئشماغا مجال ورمه میش يُخا چئخاردئ. بله بیر آدم بوردا يُخوموش!» یوخاریدا کئتیردیگیم منظره نه قده رجانی دیر. شهریارین دیلی ایله دئسک: بیر سینما □□□□ سی دیر!

یازان بیر ایکی جومله ده اوخوجویا چوخلی بیلگی لر وئیر: «باغ قاباغئندان آرالائنب ارکه ساری گلنده، سُل الدهه شوروی مریضخاناسئ وار ایدی. ... ایندی أ مریضخانا يُخدور. چُخدان یئغئشلئب. بو آما هامان مریضخانادئر کی، دِییردیلر ۲۱ آذرده بی ریا بورا گِریب يُخ أموشدو. بوندان یوخاری کلباسئ سیناماسئ ایدی. یانقئندان سُرا ایل لرله باغلی قالمئشدئ. سُرالار رکس آدی ایله آچئلدی. .. أنون دالی کوچه سی باغ قاباغئندان پاساژن دالئنا، أردان میارمیارا و أردان دا فردوسی خیوانئنا چئخاردئ، اوزون بیر کوچه. کاتولیک لرین کیلیسه سی و أندان قاباقدا دا سُرالار آچئلان هتل پالاس وار ایدی. چُخ آدم بو کوچهدن گل گت إلهمزدی. قُرخاردئلار، یا اوشوردیلر. أرا متروپل سیناماسئنن دالئسئ ایدی و دالی قاپئسئ أرا آچئلاردئ. دیمک ألارکی، جومه مچیدین حُوصخاناسئندان آرتئق بوردا دوواری ایشهین ألاردئ آمونیاکنن توتا بیلسه دیدیلر گونده بیر نچه متر مکعب ألاردئ. بورونا دسمال توتامئش گچسه دیدین إله آجئشاردی کی، آغلادان قاز کیمی بیر زاد ألاردئ.»

تاج احمدی نالچکرلری هر طرفلی وچوخ جانلی تصویر ائدیر: «بو کوچهنین کچیرتدیگی گونلری، تاریخی، نال دوزهلمدن زمانلاردان، سُرا کفلی لرین، بؤیوگ آقا چاغئرانلارن، بیچاق چکه نلرین، بیر ایستکان ایچمه میش اوزوندهن چئخب اوزونه گیره بیلمه نلرین، آخئر وقت آغرون گلن، تازا جوان دانشجو، محصل حکایتی. دایانمادان کچن گونلرین، یازئقلارن، روزگارن بیلهلرینه پیسلیکدن سووی هچ زاد «گورسدیلمه نلرین دیرلیگی، هر جوره استثمار ألان اینسانلار

ملت باغی نئن گجیلہ یاخنن قاپئسی یانئندا باقترخان میدانئندا، گجیلہ کی کاروانسارا لارا گلن...»

کندلی لرین گلیب باش قنخدئرماعی اوچون آزاد هاوا سلمانی لاری وار ایدی. پوتلوق اوسته اتوران باش قنخدئران، باغئن معجر آلتی سکی سینه فیلان اینادا اوزونو گورهر و یانداکی، آزاد هاوادا دارچئن چایی ساتان قهوہچی نین کتیردیگی دارچئن چاینن ایجیب باشئنی دا قنخدئرئب گدہردی اُ بیری ایشلرینین دالئسجا. بو سرویس هچ نیویورکون «والدرف آستریا» هتلینده ده تاپئلا بیلہمزدی. اُردا دارچئن چایی نه قیریر، دارچئنلی جین اُار... گجیلہمن باغا ساری خئردافروشلارئن اولکہسی ایدی. عقلیوه نہمنہ گلہسیدی بوردا ساتنلاردی، یا دوزو ساتئشا فیلولاری، چون بیر پارا زادلاری نه ساتان و نه گوز دُلاندران مشتری تانیاردی. بیلہمزدی هاردان گلیب، نه اوچون اوموش و نه اوچون ده اُا بیلہر. بس صور اسرافیل چالئناناجان قالا بیلہردی. هچ اُماسا بوساتی دُلدوراردی کی، ایشلہنمیش پنسیلین اینہسی شوشہسیندن توندو دلیک تنیکہ دُلچایا کیمی هر نہیین اوستونہ بیر آد فیماق اُاردی یا هچ فیماق اُمزدی، اُما بیر زادن، پالچئقدان، شوشہدن، دمیردن، داشدان، میسدن، بورونجدن چُندانان دوزلمیشدی، یا اُندان قُموشدو. هر زاد کی، بیر زادا اُخشایا بیلہردی بو بوساتلارا دوزولردی. اِلہ خئردافروش اُاردی کی، اُخشاماچان دوزلمئدیگی، دُشہدیگی جنر جئندئردان یوز آلتئن دا ساتا بیلہمزدی، ساتسا ایدی ده اوچ پنابات، هچ بیر سنگک ده اُا بیلہمزدی کی، ایکی قئران ایدی. بس نہیہ سحردهن اُخشاما بازار اصنافلارئندان چُخ اوزون ساعاتلار اُردا دایاناردی؟ باش قاتماق اوچون؟ اوزونو بیر کسبہ بند اُتمک اوچون؟ بس هاردان کچینہردی؟ نه بی پردی؟ نه ایچہردی؟ هاردا یاتاردی؟ بیر دگیلدی، ایکی دگیلدی. گوزون ایشلہدیکجه وار ایدی. بولارئن اُلجی لاری مشتری لری ده اِلہ بولارئن تایی ایش سیزلر، پولسوزلار، اُخسول لار ایدی. هله اُار بولارا گورہ «اصناف ایدیلمز؟»

یاشادئغئمئز تبریز» ین بعضی قطعہ لری بیر رومان پارچاسی اولا بیلر! کیم تاج احمدی کیمی بو»

بازاری وصف ائده بیلر

گجیلین، یانی قاپئئنن یانی باقترخان میدانئنا ساری جوربہ جور معرہکهلرین، نغیل دیہنلرین،...»

ایونبازلارئن اوستو آچئق، یانی آزاد هاوا صحنہسی ایدی. بیر درویش وار ایدی اوزون سققلی، بالاجا اُغلو ایله، و تهری تابلولاردا اُلان فتحعلیشاها اُخشایشی وار ایدی. بو درویشین گوردویو ایشلردن بیر حلقہسی بلہ ایدی کی، روزنامہ کاغازئنی هامئئنن گوزو قاباغئندا آغزئنا سُخوب بی پردی و اُنون دالئسی «بُغازئندان بیر ایکی متر اوزونلو غوندا رنگ برنگ کاغاز چُخارداردی

تاج احمدی ایلان لا دانیشانلاردان؛ آغزی کُپوکلنمیش نغیل سؤیلہمین دن ده دانیشیر

تاج احمدی تبریزین «باغ وحش» ین خاطر لادیر: «باغئن اوزبہ اوزونده دُلدورولموش چوخورلارئن یانئندا اتوبوس ترمینالی دوزلمہمیشدن قاباق بیر جار، «باغ وحش» دوزلمیشدی. بیر نچہ حیوانلا. حتی پیس پیسلی زاد دا وار ایدی. اُنا گورہ کی، بو اوزو ده بیر حیوان ایدی دا! دا دمیردی کی، بو هامئئنن سرداباسئندا وار، اوزو ده دیرسیسی! قاپئدا بیلیت اُلئناردی و قاپئدان کچیب دوارئن اُتایئندا جرجناوار دا

گورمک أَلاردى. ايندى يه كيمي هچ ياندا بله اوريزينال «زُو» يا باغ وحش گورونمه ميشدى. إله بير وسعتلى پر ايدى كى، ايكي سيچان ساواشسايدى بيرى تلهيه دوشمردى. بو باغ وحش سُرَا دانشگاهدان يوخارى بويوك بير پره داشندى و حيوانلارى دا چُخالتدى. اُ جوملهدن بير آيى دا اُرا كُتيريلدى. يالان دُغور ديبيردى حسُنو مشه سيندن توتوب كُتيرميشم. بو آيى نُنن آياغى كيشى يه دوشمردى. اُنا گوره كى، آيى اوستانى توتوب، سُنخب اولدوردو. باغ وحشين اوستاسى اولندهن سُرَا بوتون آيرى ايشلر كيمي دالسننى توتان اُلمادئغندان اُرا دا داغئدى، يئغئشئدى. حيوانلارى دا اِلا بيلهرميش كى يا آجئندان يا دا آيرى بير سببدهن ارادان كُتيلر.»

تاج احمدى گجيلين تصويرينه داوام ائدير: «شهرين آيرى پرلرينده گجيلده اُلان ايشلردهن بيرى يا بير نچهسى باش ورسهيدى ده، هچ بيرينده بو ايشلرين هامتسى بير نچه يوز مترليک پرده باش ورمهسى گورونمزدى. گجيل اولويونده بير عالم ايدى. بير يانى ملت باغى، بير يانى نالچكرلر، بير يانى دا چوخورلار. كندلى شهرلى كوتلهسى نين بيربيرينه قارئشان، بيربيرينه فوشان پرى ايدى. إله بيل دورو چاي، بولائق چاي سولارى دنيزه چاتان، دنيزه توكولن پرى ايدى. بو قارئشئغئن ايجينده هم «ژان والژان»، هم «قاوَرش»، هم «ژاور»، هم «ئم سايئر»، هم «هاكلبرى فين»، هم «چارلز ديكنز» ين يتيمدهكى پرسنازلارنى گورمك اُلاردى. ايونباز، جيبه گيره، درويش، خئرداواتچى، جنزبنزچى، باقال، گويچو، حامبال، كوهنه پالتارچى، بكارا باشى يانئندا معطل بگ، تقاعده كتميش آجان، اخ تو ديبب قره خال سالان، جولوت، جوملاغى، شرهشور، دوش عابباس، تامينات، فئرئداقچى، دارديبيندهن قورتولان، ننهسينين امجهينى كسهن، يُلدان كچن، كندهن گليب هويوخ قالان، قب قزوجو. هامتسى گجيلي تانئر و انون «پرسنازلارئندان ايدى»

كيم بو گوزليكه وبو جانليليغدا گجيلي تصوير ائده بيلر. حيفيم گلير بونلاردان واز گنجم! منجه داها تبريزده بئله بير دونيا يوخدور. آخى منده قيرخ ايله ياخيندير كى تبريزدن چيخميشام، ائشيدىكلريمه گوره داها! او تبريز يوخدور

يازانيميز يازير: «گجيل صابيله مير ميدانئنا گوره بالاجا ميدان حساب اُلاردى. اُماگجيله اُلان دونيا صابيلميرده تاپئلمازدى. گجيلين گجهسى ده صابلميرين اولو گجهسینه گوره بير يانئان ملت باغى، بير يانئان نالچكرلره گوره، گل كُتلى و شولوق اُلاردى. صابيلميرده هاوا زيارهت پرلرى هاواسى اُلاردى. اَشئقار قهوهسى گجيلده ايدى صابيلميرده يُخ. گجيلين معرهمكلى ايونبازلئق لارى قارئشئسئندا صابيلميرده قره سيديگيل وار ايدى. گجيل مدهنى تبريزين ياپئشئقلى بير پارچاسى ايدى. صابيلمير چايئن اُ تايئندا دوشوب «هندهوريندهكى محله كيمي گجه نين قارائئغى اُرا تَز ائردى»

تاج احمدى تبريز محله لرين صينفى جهت دن ده ايضاح ائدير ومشروطه حركاتيندا محله لرين موقعينه آيدىلىق كُتيرير و مشروطه نهضتنده تبريزين «اسلاميه چى» وتبريزين «انجومن چى» لرين اويناديغلارى رولى آچيقلاير: «اوست اوسته ميدان چايئ نُنن ساغ الينده اُلان اوچ محله شيشگيلان، سئرخاب، دومهچى، شهرين بويوك پايئندا پرلشن قالان محلهلردهن آز چُخ دهبيشيك هاواسى وار ايدى.»

ششگيلان كند بي يه لرى، تُرپاقلئ لار يا بير تههر آريستوكرات هاوا داشنياردئ. بو دا قارئ كُورپوسو ايله جابباخاننا آراسئندا دوشموش وليعهد و حره مخانايا ياخنن ألماسئ ايله باغلئ ايدئ. مجتهد كوچهسى آما وليعهد اوى نين دوز قاباغئندا پرلشيردى و دينين حكومه نه قدره ياخنن ألماسئ و ياخنن ألماق ايسته مهسى كيمى دوشونوله بيلهردئ. يانئ حاكيم طبقه لار و حكومت اوچون گرهمكى ألان جابباخاننا بير بيرينه سخ ياپئشمئشئ. معلوم دور كئ هچ واخت كاستب بير محله ده بؤيوك بير مجتهد اهيله شمه ميشدى. ميدان چايئ نئن گونينده خياوان، مارالان خلقى محله لار، مقصوديه وارلئ لار، بورژوا اعيان محلهسى، چره نداب، ليل آوا خلقى محله لار، اهراب وارلئ اعيان محلهسى ساينلا بيله ر. كوچه باغ قره آعاج دا خلقى محله لار دير. دوه چى، بير چُخ بازار تاجيرلرى آدوغو اوچون، برک دينى و بير چُخ حال لاردا دمك ألار محافظه كارلئقدان آرتئق ارتجاعئ محله آلا بيلميش ميش. بو دا ايگير مينجى يوز ايل ليگين ايلك ايل لر ينده تبريز ده باش وره ن دؤيوشلر زمانئنا قايئدئر. محمد علي شاه ته راندا مى شورا مجلسينى لياخُف و قراقلار الى ايله تُپا دُلاياندان سُنرا، اؤلكه نين هر يانئ تسليم ألان دان سُنرا، آنجاق تبريز شهرى، دوه چى محلهسى استثناء ألماقلا شاها باش اهمير. بو آرادا حيدر تكيه سينده اسلاميه ادلى مرتجع ماللار ئن مجلسى قورولور و ارائئ قرويان و مشروطه چيلره قارشئ وئرئشانلارى دوه چى محلهسى اهلى تشكيل ادير. يانئ اسلاميه ايالت انجومنى قارشئسئندا دوراندا، دوه چى ده تبريزه قارشئ دورور. پاريسده كُمون هاما ن تبريزين مشروطه دؤيوشلرى كيمى بير حادثه دير، قنرخ ايل فاصله ايله.. اينتاسئ پاريسين كُمونو معين دليل لره كُوره تبريز حره كتينده ن آز زماندا چؤكموشدو. آما هر ايكي سى وطن داش ساواشئ دئر. كُمون بورژوا حكومتى دويرمك ده ن اؤترو، مشروطه بورژوائى فؤدالا قارشئ ايش باشئنا كُنيرمك اوچون... ا بيدا دوه چى محله سينده اوزون ايل لر تك بير باشاباش خياوان وار ايدئ. قالانئ قديم كوچه لار ايدى و كارخانا، تشكىلات، دانشگاه، مدرسه، چاپخانا، سينما كيمى زادلار ئن آر دا ألماماسئ، انون اؤز قنئئندا قالما سئنا آپارئب چئخارتمئشئ. حتى حزب لرين آزاد آدوغو دؤرد ۱۳۲۰-۳۵ هچ حزبين دفترى دوه چى ده قُيولامئشئ. بوتون بو تشكىلاتلار شهرين آرتاسئندا و قوزايدان اوزاق پرلشميش دير.»

محمد على تاج احمدى «ياشادئغئمنز تبريز» ده مشروطه نهضتينه بويوك قيمت وئرير: «راستا كوچه ده ايندى مشروطه اوى آدلانئش موزه او، حاج مهدي كوزه كنانى اوى ايميش و مشروطيه كُوره ده ايلك يئغئناق إله بو اوده ألموشدور، و اينديكى آدلئملئق دا بونا كُوره دير... ئُستخانا كوچه سينده مشروطه حره كاتئندا بؤيوك رُل اينامئش فايئونچولار مچيدى وار ايدى كى، سُرلار بير پارا يانئئش ألاراق سامسامخان مچيدى چاغئرئردئلار. شيخ سليم بوردا مينبر اوسته دؤرد بارماغئئى بير، مينبرين دستهسى اوستونه قُيوب ديهرميش ملت، مشروطه ألسا كاباب پيهجك سيز، باخ، بو انده ! شيخ سليم نيقالاى سالداتلارى تبريزى توتان دان سُنرا بير عاشورا گونو ثقه الاسلام و آيرئ تبريز مشروطه چيلرى ان نفر ليكده آسئدئلار. نيقالاين بو ...جينايئتى اؤز اؤلكه سينده كُوردويو جينايتلرين دالئسى ايدى

پُستخانا کوچەسیندە پُستخانا داماداشی نُنن آشاغئسی بیر بؤیوک حیەت ایدی. ... بو پُستخانا تاریخی بیر یر ایدی. مشروطه دۆرەسی و نفت ملی لشمه دۆرونده تامام گۆندەرین تلگرافلار محمدعلیشاها یا آیری سیاسی آداملارا مثلاً تبریزین مجلس وکیل لرینە گۆندەرین تلگرافلار، بوردان گەردی و جواب دا بورا گلەردی. بورا اینگلیسلرین چکدیگی، هیندیستانی اینگلیسه باغلایان تلگراف خطی اوستونده یرلشدیگی اوچون اهمیت تاپمئشدی. »

تاج احمدی بعضی واختلار هیرسین گیزلتمیر: «پُستخانا کوچەسیندەکی داماداشی تاریخی بیر یر کیمی ساخلاماغئن هچ بیر چتینلیگی آلا بیلەمزدی. ... حتی بیر بالاجا موزە کیمی دە دوزەلدیلیب ساخالنئلا بیلەردی. تاریخە حۆرمەتسزلیک آلودور. اوروپادا چۆلون آرتاسئندا بیر عیمارەتین آتاغئندا بیر صندەلی ساخالایئب هامئیا گۆرسدیرلر کی، لوئی ۱۴ اودان گلندە بونون اوستونده دینجەلیبیدیر. بیز آما ایالت انجومنی نین محمدعلیشاهی خلع اتمەسی تلقرافئنی وئران دسگاہی ساخلاماغی باشارمامئشئق... تک دە ا دگیل. شەریمزین بوتون قاپئلارئنی دروازالارئنی یئخب یرلە بیر اتمیشیک. تبریز ایکی یوز ایل لیک شەری دگیل کی، هچ بیر تاریخی آماسئن. یر ترینمەسیندەن قورتولان بینالاری دا اوزوموز داغئدئرق. هانی رشدیە قالاسئنن قالئقلاری؟ هانی شامقازاندان بیریری اوستە قالان دۆرد کرپیچ؟ ا دا ارک. ایالت انجومنی داماداشئنی سازلایئب موزە کیمی ساخلاماق یرینە آرائی یر آما بادئمجان میدانئنا چویرمیشیک. بونون آدی نه «آلا بیلەر؟»

تاج احمدی: «پُستخانا کوچەسیندەن چخاندا تربیت خیوانی گون باتان، غربی بۆلومو ساغا و سلا گدیر. سۇدا ۲۰-۳۰ متر آینا انجومن دربندی دیر اورا دا حاج رسول عطایی سعدی مدرەسەسینی آچان مدیرینن آتاسئنن و اوزونون اوی ایدیر. انون آتاسی علی اکبر عطایی انجومن یلوندان توفنگ گۆتوروب دۆیوشنلردەن ایمیش. ... بوردا بیر انقلاب یاشانئدئر، بیر انقلابا باشچئلئق آلودور. بورا نه اسلامیه باتا بیلیب، نه مرکزی دۆلتین اوز مین قشونو، نه گئیردیگی قرەداغ، شاهسون الاتی باتا بیلیمیشدی. بورانی » . سوسدورماغا خارجی بیر قودوز دۆلتین سالداتلاری گلەلی آلوب

تاج احمدی لازیم گلدیک دە کوچە لرین آدینی دا آراشدئیر: «مدرن حوله ثخوما کارخاناسی، برق لامع کارخاناسی زیقلر کوچەسیندە ایدی. چُخلاری زیقلر آدئنی زئغلار یا حتی آلمان آدی زیقلر کیمی بیلیمشدیلر. آما نجه کی بو کوچەدن آشاغئدا گنجەلی بگ (گنجەلی بگ یخ) یانی گنجە ایالتیندەن گلن بگ، - نجه کی، تبریزی، اردهبیلی، زنگانلی، اورمولو وار- کوچەسی وار، زیقلر دە قاققاز داغلارئندا یاشایان، داغئستانلی لار، چچنلر، قارچایلار کیمی بیر طایفا، خلق آدئندان دئر. و هامان یردەن بیر آز آیانادا لکلر » . کوچەسی وار. زیقلر کوچەسی اوز قرە آغاجلاری ایله تبریزین انلی و گۆزەل کوچەلریندەن دیر یازان شەرین قدیم گۆرمەلی یرلریندەن اولان داش ماغازالاردان دا دانیشیر: «... اوزون ایل لر شەرین آیناق یری آلموش شەناز خیوانی نُنن چیگنی بو ماغازالارن آشاغئسئندا آیری آیری دوکانلار، یمک خانالار، سلمانی، ایکی میخانا، قهوخانا، چۆرەکچی، ات ساتان، پیچاق ایتیلدەن .. وار ایدی. » یازان شەرین لاپ

آدلئم قنادئسى حاج شفيع قنادئ سيندان و تانئمئش تواضع (حاج على) قورو پميش و آجيل ساتانين نان دا آد چكىر.

محمد على تاج احمدى اوخوجونو تبريزين گنچميشى ايله ده تانيش اندير: «قباقلار تبريزده آلمان، آمريكا، اوروس، اينگليس، عثمانلى، فرانس قنسلوخانالارى وار ايدى. بونلار تبريزين دارالسننه آلدوغو زمانن يادگارلارى ايدى. فرانس قنسلوخاناسى اوزبه اوزونده ده كاتوليكلر مدرهسهسى وار ايدى. بو مدرهسه سرالار ابنسينا آدلانئردئ و درسلى فرانس ديلينده آلوردو. انقلابدان سورا سن ونسان دُئل ترك.» دونيالارى تبريزدهن گنده مدره سه ده باغلاندى

تاج احمدى تبريزين آدلیم اصنافلاريني، باققالاريني، سلمانى لاريني تانيير واولاردان دا يئرى گلنده يازير. يازان، شريعتمدارى قوما گنتمه ميشده ن قباقل ياشادىغي اوين آدرئسيني ده وئيرير: «آسيدكائيم» «شريعتمدارى گيلين اوى، گجيلين قاپئسنندا گورجانلى لار دربندى ده ايدى

تاج احمدى تبريزين محله لرین، كوچه لرین وائله جه ده تبريز بازارين او قدر گوزل تانيير كى آدم حئيران قالير. دئيه سن بس تبريز نقشه سين تاج احمدى چيزيب. بو يادداشت چوخ اوزون اولماسين و اوخوجولارى يورماسين ديه، من يازانين تبريزين بازارى حاقد وئردىكى معلوماتدان بير بالاجا اورنك وئيريه م. تاج احمدى تبريزين بازارلارى حاقد يازير: «صفى بازارئندان بوتون بازارئن هر يانئنا، هر كاروانسار سنئا گتمك، تايى پر اوزونده آز تاپئلان گوزهل و الوريشلى معمارلئغئنا گوره مومكون آلاردئ. ...ديبلن لره گوره تبريز بازارى دونيانئن اوستو اورتولو بازارلارئنن هامئسنندان بويوگو دور. آن ايكى بازارى، قنرخدان يوخارى تيمچه، كاروانساراسى وار. اينديليكه آن گوركملى پرى مظفريه تيمچهسى دير. بو تيمچه نين گونبهزى دونيا معمارلئق سويه سينده ساپئلان آبيده لردهن بيرى دير و آيرى آيرى كيتابلاردا ده بيشيك بو جاقلاردان سالئنان و چاپ آلونان عكسلى و اردئر. بو تيمچه مظفرددين شاه تبريزده وليعهد آلدوغو زمان تيكيلىبيدير. و بونا گوره چُخلو حكايه تار ديپليبيدير. تبريز بازارى نئن اصل خاصيتى شهرين و اوست اوسته آذربايجانئن و بير حده ده كوردوستانئن گونده ليك ياشايشئى ايله باغلى آلدوغو دور.» اولماز كى يازان، بازاردان يازا جومه مچيدن يازميه: «...جومه مچيدن دورد بويوك مچيدى وار ايدى اوچو سئل الده پتميش ايكى ستون، ياعلى، و شىخلىر مچيدى. ساغ الده ميرزه صادق مچيدى. هاما ساغ الده بو مچيددهن سورا كلكتچى دوزملتديره ن قرائتخانا ايدى. سورا حيهت اوزو و ايكى طرفده دوزلميش ايكى مرتبه حيجرهلر... جومه مچيدده ده تبريزين ا بيري مچيدلرينه تاي ميناره يُخ ايدى... استانبول مچيدلرينده آز قالا گونبه زدهن چُخ ميناره قُيوبلار. بوردا هامئدان يكه مچيد ياعلى مچيدى ايدى. ياعلى مچيدى گيريشينده قاپئ باشندا بويوك بير پارچا مرمر داشئندا آلدوقجا گوزهل بير خطله يازئلمئش و داشا قازئلمئش شاه تهماسب صفوى نين فرمانئ دئر. بو داش، خط يازما، داش يُنما صنعتى نين بير اينجيسى دير و تايى تبريزين آيرى بير پرينده يُخدور... جومه مچيد آغزى دُغرو بير دورد يُلون آيرئمئ دئر. گيريشين دوز سئل اينده حاج امين باققالئن دوكانئ ايدى. ساغ اينده قباقدادامچئ بازارا گدهن يُلون باشئندا بويوك بير حمام وار ايدى. بو

حامامدا نادرشاه موغان قورولتايئنا گدهنده يويونوب گتميشدى. بو حامام بازاردا ألان دورد حامامدان بيرى دير.»

تاج احمدى ارک حاقدا يازير: «تبريزين مرکزينده، شهرين لاپ گوزه چارپان تاريخى آبيدهسى ارک دايانئر. ميس کيمى کرپيجدهن دوزهلميش، شهرين باشنا گلن احوالاتئن بويوک شاهيدى. ديل آچئب دانتشسايدي نهلر ديمزدى. ارک. إله بيل شهر بونا ارک إلهيب هر زادا دوزه بيليب. تاريخ انا ارک اديب، تبريز نجه انا ارک اتمهيهيدى؟»

ارک تیکیلی سینه گوره، نجه دوزهليب. سويو کرپيجى هاردان گليب... چُخلو حکايتلر، روايتلر وار. دوزهلمه سینه گوره، اوجالئقدا پره نه تهر کرپيج، پالچئق، مالات پتيرمهيه افسانهلر دييليب، فيکيرلر سؤيله نيپ،

ألاردان بيرينده دييلير :

ارکين قلعه سینه باخدئغئم زمان؛

گلير خيالئما بير اسکى دوران

نهلر دهن تیکيلميش، بيلينمه بير بو؛

هاردان پالچئغئنا گتيريلميش سو؛

بابام اشيتميشدى شيخ باباسئندان؛

ارکين قلعه سيني تیکديره ن زمان؛

قره غول آدئندا جوان وار ائمئش؛

نه چُخ خورک بييب، نه چُخ ياتارمئش؛

ارکين لاپ باشنا کرپيج آتارميش....

،هانسى حوکمدارئن فرمانى ايله

،قلعه نى تیکمرک اديبلر تامام

،اولکهنى حفظ اتمک گومانى ايله

،کيملر بو تبريزده ألوب حوکمران

کيملر بو تُرپاقدا تُکوب قئزئل قان....»

يازان دليل و منطيقله گؤستيرير کى ارک هچ زامان مچيد اولماييب: «آما بير پارا آداملار نم نه اوچون انون ارکليگين گوره گوره، گنه ده اينانا بيلميرلر کى، بو بير قالا و ارک آلا... ارکى مچيد سايان گرهم ايناندئرئجى دليل لرله بونو گورسده بيله. بو دليل لر گرهم معمارلئق اصول لارى و تاريخى سندلره آرخالانان آلسون. ارک مچيد آلسايمئش، بيرينجى محمدشاه قاجار... کى، برک ايناملى، مؤمن ايميش؛ اراجان کى اوزونون شخصى اذان ديهنى وار ايميش، نيه گورجوستانا قشون چکنده ارکده آيرى بگلر بگى لر له گوروشنده اردا ناماز قئلمايئب؟ ا کى، خراساندا مشهد زياره تينه گدهنده قدمگاهدان باشماقلارئى چنخاردئب و

حرمهجان آياق يالئن گديب، بو ايشى گورمهيبب؟ اوژو ده ا اهميته اردودا؟» محمد على تاج احمدى يازير :
«بو سطرلرى يازان، نجه كى، چخلارنى ايندييه كيمى ارنى ارک گوروب وارک بيليبلر، بورانى ارکدهن
ايرى بير زاد گوره بيلمير.»

تاج احمدى گوى مچيد حاقد ا يازير: «گوى مچيد منيم گوزومه ير اوزونون مچيدلرى اراسندا اولچو و
معمارلق باختمندان الدوقجا گوزهل، الدوقجا تناسوبلو مچيدى دير. انون كاشلارنى نئن حيران اديجى گوى
رنگينى هاردا تايقا ا لار؟ استانبولون چخ سرالار دوزهلن گوى مچيدى ده تبريزدهن اپارلان معمارلارن
ايشى دير، اما بو گوزهل ليك تبريزين گوى مچيدى نين دير. گوى مچيد تبريزين شانلى كچميشيندهن قالان
ايكيجه يادگارلاردان بيرى دير. ... سرالار بونون گون باتان يانندا ايكي مرتبهلى بير موزه دوزهلدى و ادى
الدى اذربايجان موزهسى. بو موزهده ستارخانن تپانجاسى و تقه الاسلامن عينكى جاماكندا فيولموشدو. سرالار
بهروز حشمتين دوزهلنديگى و شاهگولوده فيدوغو اشق دمير مجسمه سيني اردان گوتوروب گنديلر بو
موزه نين دالى بير ايشقلىق حيهتينه يرلشديرديلر.» تاج احمدى يازير: بيز بورانى دوشهنكلى گورمهيبب و
بوردا مراسيم االماسى يادئمزا گلدير. انجاق ۱۹۸۷نجى ايلده شهر يار دونيادان گدهن سراجنازه سيني
سيدحمزه ايارمامشندان قاباق بوردا فيوب و بوردان گوتورموشلر. بو دا شهر يار اوچون تبريز شهرى نين
«هچ كيمه گورسديلمه ميش حورمتى كيمى گوروله بيلر

تاج احمدى شهر يار لا علاقه ده يازير: مقصوديه ميدانندان بير از يوخارى شهر يارن اوى دير. داها ايندى
او-موزه دير. ا بالاجالوقدا اودهن ا عظمتده حيدر بابا، سهنديه كيمى طنطنه نجه چنخب؟ بير نجه ايل قاباق ارا
گدهنده موزه نى دلاندران اقالار لا دانئشئمنز الدو. پاريسده كيتابخانادا تانئش الدوغوم بير ايتاليالى پروفيسور
منه حيدر بابادان و انو ايتاليا ديلينه ترجمه اتمه سيندهن دانئشدى. اما بو پروفيسور سهنديه نى گورمه ميشدى.
منيم تعريفلر يمي اشيدهنده ددى اگر حيدر بابانى تانئماسايدئم بو سوزلرى چتين قبول اده بيلهرديم. دديم حيدر بابا
سهل ممتنع دير. اما سهنديه نقاشلق دى، موزيك دى، سوزدو، رويدى، خيالى، افسوندى، جادودور. ددى
ايندىكى منيم آغزئى سولاندرنن انو منه چاتدر. باش اوسته. منه وردىگى حيدر بابانن ايتاليا ترجمه سيني
شهر يار موزه سينه ورديم. من ده سهنديه نى انا گونده رديم. روزگار باشئمنزى اله قاتدى كى، داها بيلمه ديم انا
«گوره ده بير ايش گوره بيلدى

تاج احمدى بعضى حاديه لرده ن ده دانئشير : «ساعاتا بير از قالاندا تانئمنئش وارلى صدقياى اوى دير.

«ايكى مرتبه كرپيج قديم اعيان اوى. اردا تبريزلى شاعير محمدبى رياننن ثيو توتولوبدور

تاج احمدى محمد رضا شاهى چوخ ماراقلى تصوير ائدير: «ساعات قاباغى ميدانى كچميشده تبريزين
ايناق يرلريندهن ايدى. ..ملى حكومت ايشدهن دوشندهن بير ايلى سئرا شاه تبريزه گلدى و بلديه ايوانندان
دانئشدى. قره شين ارنق بير ادم ايدى. كوچه ده تك پريسهيدي اوزونه باخان االمازدى. ادامدا اثر فيان تهري
«يخ ايدى

تاج احمدی شاهگولو واینالی دان یازماغی دا اونوتور: « شاهگولو شهرین گزمهلی پرلرینین باشندا دایاناردی... شهرین چتین گزمک پرلریندن بیر ده اینالی ایدی... اینالی مجیدی نین جان قورتارنب داغئلماماسی تبریز داغچنلارننن همتی دیر. تعمیراتن، سواغئن هر بیر زادئن دال لارنئداداشی یئب «چنخاردارئلار.. ایندی داها اینالی او اینالی دگیل

یازان «باشادئغئمئز تبریز» کیتابیندا، کئچمیشده اونملی رل اوینامیش «جاواخانا» حاقدا، وائله جه ده « زنجیر» ین آدی هارادان گلیر، بیلگی وئریر: « شاهگولویه چؤنن یلون یانئندا واسمنجا گدن آغ یفقوشدان کچن یلون آغزئندا جاواخانا وار ایدی و شی شوی کچیردهنده عوارض آئناردی. یلون اینه بیر زنجیر چکیمیشدی کی ماشئنلارئن و مال لارئن کچمهسی اوچون عوارض اؤدهندهن سُرأ آچئلئب سُرأ دا «باغلاناردی. انا گوره ده اُرانئن آدی زنجیر اُموشدو

تاج احمدی اوخوجونو تبریزین محله له رینده دولاندير: « لیل آوانئن اوزونده آدلئم کوچهلردهن گنجهلی . بگ، لکلر و بیر ده قناره دیر... قناردهن اوسته آمریکا مریضخاناسی و آندان دا یوخاری سدهجان آمریکا قنسلوخاناسی ایدی. آمریکا قنسلوخاناسی نئن دالئسی سد آدلاناردی. سدی آشانان سُرأ ساغ الدهه موستشار باغی ایدی، آباد بیر باغ.» .. سئل الدهه خسروی گؤن کارخاناسی ایدی. قیلاسهلری تبریزده آدلئم ایدی. دامداسی و دوروباسی ایندی ده قائلر. سُرألار ایشی لاپ آلمئشدی. اوروپادان تمیزلنمیش آت و اینک دریسی گتیریب ساتئردی. گؤن ایشی دایانمئشدی. خسروی کارخاستندان باشقا ایران گؤن کارخاناسی دا وار ایدی. بو، ا زمانلار ایدی کی، تبریز باشماقچئلئق مرکزی ایدی. گؤنو ده اوزوندهن ایدی، باشماقچئسی دا. « ایندی ا زمانلاردان چُخ اوزاقلاشمئشئق. باشماقچئی بازاردا چین بایداغی اسیر

موستشار باغئندان یوخاری ایمامیه قبوستانی ایدی.... بو قبوستاندا صمد بهرهنگی ده قویلانئبدئر....»
موستشار باغئندان لالهیه ساری قئرخنجی ایل لرده ایتالیالی لار بیر سُرأ اولر تیکدیلر و اُرانئن آدنئی دا قُیدولار منظریه. بو، سُرأکی گورمه میشلر هر نه تهراندا گوروردولر اُنو تبریزه ده یاپئشدرماق ایسته ییردیلر. تبریزده ا سایاق آدلار یُخ ایدی. منظریه، زفرانیه کیمی قُندارما آدلار یُخ ایدی. هر پرین قدیمدهن آدی وار ایدی. اُلماسایدی دا داها آد تاپئب قُیماق اِله چتین بیر ایش دگیلیدی کی. بو پر دلال لاری نئن سوقاتی ایدی

سد اوستو ایله گدیب گزران دوزونه چاتاندا قدیم آلمانلار دوزهلتمیش، سُرأ زیندان اُموش فرش کارخاناسی نئن آئتئندا آلمان خیوانی وار ایدی. بو خیوان گزرانا چاتاردی. گزراندان گدن و قُنقا باشئنا چنخان خیوان ارادا آلمئش درجه سُلأ اهیلهدی و دییده ملت باغی بوجاغئنا قُنقاباشئنا چاتاردی. اُردان قبابق ساغ الدهه بیر کوچه یلو ایله گدیب داش ماغازالارا چنخاردی. بارناوا کوچهسی بورانئن دالئندا پرلشهردی

قُنقاباشئئن اوزونده، آدنئدان بللی اُدوغو کیمی واغزالاجان دمیر یُل اوسته گدن، آنتنان چکیلن قُنقا بو دمیر یلونون باش دوراجاغی یا ترمینالی ایدی. بو خیواندان ایسقلات، تثبیته جان ا ال بو ال قارا،

دمیرچی، مکانیک و اتومبیله گۆره آلان ایشلرله دُلُو ایدی. ایسقالات یانئندا ستاره آججو کارخاناسی، شهره تازا آججو یتیره، و اُندان سُنرا شمس آدرین اون دهییرمائی پرلشیردی. [آججو کارخاناسنا یایشیقلی ساکیانین اون دهییرمائی وارایدی. ائله آججو کارخاناسی دا ساکیان گیلین ایدی. ساکیانین اون دهییرمائی نین اوزبه اوزونده بیزیم چۆره کچی دوکانیمیز وار ایدی. کوکه پز. شمس آدرین اون ده بیرمائی بیرآز آشاغیدا ایدی. م.آ]

تثبیت، آدی گۆرستدیگی کیمی بو غدائی یئغئب ساخالئب شهری آجلئقدان قورتارماق اوچون تیکلمیشدی. اُنو آلمانلار دوزلهتمیشدیله و رسمی آدی تثبیت غله ایدی. تثبیتدن و اغزالا هله بیر آز یلدور. آرادا ایندیگی نفت ساتان پُملار یاخئنلئغئندا کلکتچی کارخاناسی وار ایمیش. بورا ایپلیک اهییره کارخانا اَلوب و چُخلو ایشچیسی وار ایدی. اَلو کی، ایشچی سایئ باخئمئندان تبریزده هامئدان یکه ایمیش. کلکتچی قارداشلاری حاج علیمحمد و حاج محمدباقر ایری صنایع یی یهسی ایدیلر. حاج محمدباقر خیر آدام کیمی تانئمئشدی. خارجه گۆمرویونون تبریزده یئغئشلئب خر مشهر یُلو ایله تهرانا وریمهسی تبریزین خلاص « گوللهسی ایدی

تاج احمدی تبریزین مدرسهلری حاقدا موکمل بیلگی وئریر، آنجاق بورادا من تکجه آدلارینا قناعت ائده چه یه م: «...تبریزده آدلئم مدرسهلردهن فردوسی، سعدی، پرورش، شمس، روشدیه، ادهب، کمال، تمدن، دالئسی لقمان، حکمت، تربیت، منصور، رازی، امیرخیزی، نمونه، تقی زاده اعلان مدرسه لری، ایراندخت، شاهدخت، پروین، امیرنظام قنز مدرسه لرینی سایماق آلا. ایندی، بوگون سعدی مدرسهسی کلاسلاری اوستوندهن گونده مینلر ماشئن کچیر. اوشاقلارئن قاچان قاچان، دیریلندی آیونلارئنداکئ قنشقئر باغئر، پرینی مائر سسینه، شوفر سُخوشدور ماسئنا وریدیر. فیوضاتئن کلاسلاریئن پیرینه تئرپ پرکوکو ساتئلئر. فردوسی مدرسهسی اَلدوغو پرده دورور. منصور، لقمان، شاهدخت، پرورش، ادهب، کمال، تمدن و خاقانی مدرسه «الری یوخا چیخیب لار

تاج احمدی تبریز دانشگاهی حاقدا اطرافلی معلومات وئریر: « کچن یوز ایلهده مشروطه حره کاتئندان سُر ا تبریزده لاپ اهمیتلی ایشلرده ن بیرری ده دانشگاهئن آچئلماسی دئر. ۱۳۲۵ ده ایلک آچئلندا دانشگاه، دانشسرا دامداشئندا آذربایجان یونیورسیتیهسی آدی ایله آچئلئب. آدی تبریز آلاندا، دُغرودان آذربایجان یونیورسیتیهسی ایمیش. هر دانشکده سینده، هر کلاسئندا آذربایجانئن هر یانئندان، اورمودان، اردبیلدهن، مراغادان، شبستردهن، اوسگودهن، زنگاندان و بوتون آذربایجانئن شهرلری، قصبه لری، کندلریندهن استعدادلی اوشاقلار بوردا بیر نچه ایل جوانلئق لارئنئ قُیوب علم اورگنیلر. تبریزدهن ساعدی، صدارت، تاج احمدی دوکتور آلاندا، خامنه دن بابایی، آستارادان عبداللهی دا هاما مرتبهیه چاتئلار. ا کلاسلاردا بوتون آذربایجانئ گۆرمک اوردو. بیزیم اوز کلاسئمزدا تبریزلی، اردبیللی، خویلو، میاندابلئ، عجب شرلی، «کؤهنه شهرلی، مشگینلی، اورمولو، گوگانلی، توفارقانلی وار ایدی

تاج احمدی یئری گلنده تبریز شهرینین صیفی تضاددیلارا دا ایشاره ائدیر: «تبریزده هچ واخت اعیانلار گجیل قاپئسئندا چوخورلاردا یاشامایئبلار. یا مقصودییهنین اعیانلاری قره‌آعاجئن دیینه. بونون چئلیقجا گۆزه چالماسی فرصت اله دوشمک هامان چوخورلارئن زنگین اولره تالان اوچون گتمه‌سی دیر. بو «أ یمک دیر کی، حتی ساکیتلیک زمانلاردا دا کول آلتدا یاتان کۆز همیشه ألبودور

تاج احمدی تبریزین سیاسی- اجتماعی و تاریخی دورومونا نظر سالییر: «بیز یاشایان تبریز، مشروطه استبداد دؤیوشلریندهن بری، شیخ محمدلیک، لاهوتولوق، ملی حکومت، نفت قضیه‌سی اوچون حرهکت و کودتا جریه‌یانلارئی باشندان کچیردییدیر. و بونلارئن هامئسی أتوز أتوزیش ایلین ایچینه. بیر آز دالی چکیلیب بو تاریخه باخاندا اجتماعی سیاسی چالشمالارئن، چاققئشمالارئن سئخلئی بو آز زماندا گۆزه هویوخدوروجو گلیر. « یازان سورور: «نییه مشروطه دؤیوشلری آنجاق تبریزده باش وردی؟ نییه وئنداش ساواشی تک بوردا باشلاندی؟ بهیه آیری شهرلرده و آیری ایالتلرده هامان آجئناجلی حال یخ ایدی؟ نییه ستارخان تبریزدهن چئنا بیلدی؟ یازان اؤزو جاواب وئیر: «...تبریزده چُخدان آزاده‌لیک روحی وار ایدی. تبریز اوزون زمانلار پایتخت‌لیک تجروبه‌سی و تاریخی وار ایدی. تبریز آزادلئغا چاتمئش دونیائئن یلو اوسته ایدی. بوتون اوروپادان گلن سیاحلار، دیپلماتلار تبریزه گلرمیش، تبریزدهن کچه رمیش. تبریز یاخئن استبدادی موسلمان بیر آیری دؤلتله قئشو ایدی. أونولا یوزلر ایل دؤیوش، گدیش گلئش رابطه‌سی وار ایدی، سرالار تنظیماتلا جوان تورکلرله تانئشلئی وار ایدی. مراغه‌یی‌لر، طالبولار، میرزه فتحعلی‌لر، میرزه جلیل مالانصرالدین‌لر بورا گۆره، بورا ایله ایدیلر. بونلار هامئسی تبریزه بیر بیللیک، بیر دوروم وریردی کی، آیری شهرلرده بولارئن هامئسی بیر پرده یخ ایدی. بیر ده تبریز دارالخلافه‌دن سُر ایکینجی شهر، دارالسلطنه‌لیگینه عباس میرزادان سُر محمدعلی میرزائی دا گورموشدو، أونون نه قدر یاراماز آلدوغونو «تانیئردی. أ یارامازلق شاهلئقدا تبریز روحیه‌سی ایله آلتشا بیلمه‌زدی

تاج احمدی داوامیندا ، ۲۱ آزردهن سورا ، حکومت نظامی دؤروندن دانیشیر: « ۲۱ آزردهن سُر

مدرسه اوشاقلارننا برکن

برک تاپشئرمنشلار درس کیتابلارئن گتیرسینلر. هامئسنئی یغئب ساعات قاباغئندا یاندئرئدلار. ...کیمده أ توت هاتوتدا کس ها کسده جسارعت وار ایدی دسین آبالا، کیتابی نییه یاندئرئرسنر؟ هچ کیم دییه بیلمهز موعول گلدی کیتاب یاندئردی. عثمانلی گلدی، اوروس گلدی گتیرین کیتابلاری یاندئرراق. أما بیز أنو الهدیک ده، گوردوک ده... ملی حکومت قضیه‌سینده بیر بالاجا اوشاق آلدوغوموزا گۆره بؤیوک خاطرهلر سایا بیلمه‌ریک. أما بؤیوکلر دبیردیلر باهالئغن قاباغی آئندی. امنیت گلدی. چُخ ایش‌سیزلره ایش وردیلر. «قئرقوم گلدی. مدرسه آنا دیلی آلدو. رادیو آچئلدی. دانشگاه قیولدو. آتلارئن آیاغی یغئشئدی

تاج احمدی یاشادیغی تبریزده 28 مورداد گونلریندن؛ سرهنگ مهرداد گلیب شهریانئی تحویل آلماسیندان و تیمسار اولماسیندان ساواکدا رئیس آلدوغوندان دا دانیشیر. بو «آدام» رضا براهنی نین «رازهای سرزمین من» رومانینین پرسئازلاریندان بیر دیر

تاج احمدی تبریزده اونیولار، باش قاتمالاردان دا اطرافلی معلومات وئریر: «اوشاقلاردان اوترو، بوتون فصللرده باش قاتماق و اینماق اوچون یئل لار و اونیولار وار ایدی: پیلهدهسته، چیلهچیله، ارتایا گلردی؛ اوچ آباق، جئزئق آشق اونیو، گیردهکان ماغزی اونیو، دووارا وئردی، جُلایا آندی، آغناما، تکمن جوت، سقموئردی، تیروئردی، دورد آشق، پیشدهکچدی، آرتئردی، قاچان قاچان، گیزلن پاچ، ناققشلی، دیریلندی. « تاج احمدی بو اونیولارین ایچینده بیر ماراقلی مسئله یه ایشاره اندیر: « اینانمئرام کی، فیلم دوزهلدهن اولکهلرین اوزونده تک من جوت زاد، بیزیم یاشادئغمئمز تبریزده کی کیمی ایشلهنسنین و دب السون. « یازار تک من جوت حاقدا مزه لی – دوزلی احوالات دانیشیر. .. یازان چئشیدلی اویونلاردان دا دانیشیر: «گول گول یا گولگول، بو اونیو عادهت اوزره اروجلوق گچلری ایناناردی. معمول پری ده محله قهوهسی ایدی. بونا تای هامان گچهلرین بیر آیری اونیو دا تئراوئردی ایدی... بیر آیری باش قاتما دا قنشن اوزون گچلری اولرده ایلردی. بویوکلر نغیل دییهردیلر. جئردان، کچل، ملیک ممد، ملیک جومشود... و بو کیمی نغیل لرله اوشاقلاری یوخویا ورهردیلر.»

یازان تبریزین بیر- بیر سینمالاری حاقدا اطرافلی بیلگی وئریر. تاج احمدی تبریز سینمالارین اوروپا سینمالاریله موقاییسه اندیر: «اوست اوسته تبریزین سنمالاری بیریندهن سوای، هامئسی بُشقابا قیمالی، یاخچی سألن لار ایدی. اوروپاداکئی بالاجا سألن لارئن چُخ چُخوندان قاباق اندی.» تاج احمدی بیرباشقا یون ده ن ده تبریز سینمالارین اوروپا سینمالاریله موقاییسه اندیر: « انقلابدان قاباق پددی یوزمینلیک بیر شهرین سکگیز سینماسی وار ایدی کی، هر یوزمین نفره یاخنن بیر سینما دوشهر. فرانسادا لاپ آز سینماسی اَلان شهرده یوزمین آداما بَش سینما، و لاپ چُخ سینما اَلان شهرلرده یوزمین نفره ۲۵ سینما سألنو وار. دمهلی « تبریز شهری ارائتن لاپ آز سینماسی اَلان شهریندهن ده بَش یُل آز سینماسی وار

تاج احمدی بیر سینمادان دا آد چکیر کی بوتون کندلی و شهرلی بو سینمانی تانیردی: «...بیرجه بالکن سوز سنما هومای سنماسی ایدی کی، سُرا دُونوب اَلدو ایران سنماسی. اُدا دوزونه دوراندا بویوک بیر تنهبی ایدی. دومبلن دوز. ...بو سنما پوپولر اَلدوغونا گوره، یانی عموم سوهن فیلملری وردیگینه گوره دلو ایلردی. مثلا مشدی عبادی ایلارلا گورسدهردی. آرشن مال اَلان، احمد هاردادی، مشدی عباد کیمی «.خلقین اوز دیلینده فیلملر اَلاندا سینما زیم به زیم ایلردی و ایلارلا پردهده قالاردی

تاج احمدی بیر ماراقلی مسئله یه ده ایشاره اندیر: « سینمالاردا فیلم باشلامئشدهن قاباق بیر آز آیین اونیو گورسدهردیلر. سُرا دا اشهدلریوی دبیهن کیمی «سرودشاهنهای» چالئاردی. هله چالئمغی جهنم. هامی دا گرک پریندهن دوروب آباق اوسته قالایدی کی، قورتارسئن. بله بیلیرم کی، بو، پر اوزونون هچ اولکهسینده اَلمازدی. بو سرود چالئاناندا آدامئن اوزونه یازقلئغی گلردی. چُخ جئلف بیر ایش ایدی. دسمالچی «. آجانلار چاس دا قوزاردئلار

تاج احمدی آباق اوستو آلورچی لرده ن ده دانیشیر، اورنک اوچون: « کوهنه پالتارچی -کوهنه پالتارچی نئن اوزون، چُخ اوزون بیر تُرباسی ایلردی. کوهنه پالتاری اَلان سسلردی، کوهنه پالتارچی هم ده تک پالتار

آلمازدی. هر زادی آلودی، سماوار جامی دا، سماوار دا؛ قب قزوچو- قب قزوچو هر زاد ساتاردی، گوودوشدان توتوب تُغلامدان، سوپایان، کره‌نی‌دن، سوماخپالاندان چُخدی، هر نه اوده میتباخدا ایشله‌نردی ساتاردی.» کیتابدا بو آلودرچیلر حاقددا دا گنیش معلومات وار.

یازان تیریزده کیتاب حاقددا دا اوخوجویا معلومات وئریر: «تبریزده کیتابدان، کیتاب ایشینه آلاندان دانتشماماق آلماز. قاباقلار شوشه‌یرخانا بازارئی کیتاب ایشی‌نین مرکزی ایدی. لاپ بویوک دوکان دا، بازارئن آرتاسئندا سروش ایدی. یکه بیر ماغازا. بو ماغازادا یازی پُزو اوچون آلان هر اولچوده، و جزوه‌رده کاغاز، قلم وار ایدی.. آ ماغازانئن پریندهن ایندیکی پاساژ کیمی و یوخارئسی لطفی قهوه‌خاناسی آلان پرلر دوزه‌لدی. آیری ماغازالار اومید، فردوسی، حقیقت، سُرالار تهران، معرفت، ایپکور ایدیلر

شوشه‌یرخانا بازارئی هله کیتاب ساتماق پرینه تیوق اورهک بوره‌یی ساتما بازارئنا دؤنمه‌میشدهن، خیوانالاردا دا کیتاب ایشی اوچون دوکانلار آچئلردی. شهناز آغزئندا ایکی دوکان آچئلئشدی بیری کریستال سیناماسئندان قاباق، بیری ده انون اوزبه اوزنده ا بیری الده. بولار ایکیسی ده ایسته‌ینلر اوچون خارجی کیتابلار دا ساتاردلار

ارکین یا داها یاخئن ملی کیتابخانانئن اوزبه اوزونده موزیکال‌دان بیر از یوخارئدا شمس کیتاب ماغازاسی آچئلئشدی. مجیدآقا ایره‌وانی ایله رحیم آقا وطنخواه ... سُرأ مجیدآقا ایله رحیم آقا آیرئلدلار و «رحیم آقا نوبل کیتاب دوکانئن آچدی

شوشه‌یرخانا بازاریندا ابن سینا آدی بیر کیتاب ماغازاسی وار ایدی. مودورو زاخری آدی معلیم ایدی. [ابن سینا کیتاب دا نشر ائدیردی. صمد بهرنگی نین بیر سیرا کیتابلارین بیرینجی دفه بو چاپ ائندی. غلامحسین فرنود بورادا نشر ایشینین مسؤلوی ایدی

نوبل کیتاب ماغازاسینین اوز به اوزونده کیهان کیتاب ماغازاسی وار ایدی. دولاندیرانی احد آقا مالازاده ایدی. بویوک قارداشی حمید ملازاده کیهان روزنامه سینین تبریز ده مسؤلوی ایدی. سونرالار نجات مدرسه [سینن اوز به اوزونده ارک کیتاب ماغازاسی آچدی.م.آ

تاج احمدی او ایللرده تبریزده باش وئرمیش ماجرالار بولمه سینده بیراونملی خبره ده ایشاره ائدیر: « آ زمانئن اهمیتلی خبرلریندهن بیری ده بش نفری (ایوب کلانتری، حسن زهتاب سراب، خسرو جهانبان آذر، جواد فروغی الیاس، علی عظیم زاده جواد) تبریزدهن دمکرات فیرقه‌سی عضو اولدوغو اوچون یا آدی ایله تهراندا محکمه ایدی اعدام محکوم، و گجه طیاره ایله تبریزه گتیریب و سحری اعدام ائدیلر. بو

گورسه‌دیردی کی، ایلرله فیرقه‌نین حکومتدهن دوشمه‌سیندهن سُرأ، حکومتین حیرصی هله سیومامئشدی و اوزو ده ایسته‌ییرمیش بو اعداملار تبریزده کچیریلسین. آخی تبریز ملی حکومتین مرکزی ایدی.» بو بش نفر 110-112 فرقه عضولریله بیرلیکده 1338 نجی ایله حبسه آلینیب و آغیر شیکنجه یه معروض قالمیشدیلار. فرقه عضولرینین قالانی اوزون زیندانلارا و بیر نچه سی نی عومورلوک حبسه محکوم ائدیلیمشدیلر. تاج احمدی بو بولومه صمد بهرنگی نین آرازا دا بؤلوماسی خبرینه ده ایشاره ائدیر

تاج احمدی تبریزین چاپخانالاری حاقدادا اوخوجویا معلومات وئریر: «ایلکین چاپ ماشنئی تبریزه نایب السلطنه عباس میرزه زمانئ گلیبدر. بو زمان «قوتنبرق»ین اختر اعنندان دورد یوز ایلدن چخ کچیردی» یازان تبریزده اولان چاپخانالاردان آد آپاریر و هارادا یئرلشیردیله وائله جه ده عنوانلارین خاطر لادیر، آنجاق بورادا من تکجه آدلارین کتیرمکله کیفایت له نیره م : اخترشمال ، فرهنگ ، علمیه ، شفق ، باستان ، « .شعاع ، آسیا ، رضایی و مهدآزادی روزنامهسینین چاپخاناسی

تاج احمدی موسیقی ایشینده اولانلاردان دا صوحت آچیر: «تبریزده بیزیم زمانئمزدا موسیقی ایشینده و اؤرگتمه سینده آلان بیر نچه آدم وار ایدی. ارمانی موسیقی معلمی ایدی، دانشسرادا دا موسیقی درسی ورهدی. للهبگ قباغئندا، قنادی وطن یوخارئسندا موسیقی کلاسی وار ایدی. موسیقی اوستادی حسن عذاری موسیقی دسگاهلاری آدئی و ردیفلرینی اؤرگدن، و چالقئ آلتلری و تار کؤکلمه اوستونده بیر کیتاب یازئب، آردا یوزدهن یوخاری ماهنی سؤزلرینی چاپ ائدیریبدر. معروف تار چالانلاردان آقا «.بیگجه خانئ دئر. رادیودا دا چالئبدئر

یازان ماهنئلار، اؤماقلار حاقدادا دئمه یه سؤزو وار: «بیر چخ ماهنئلار و بایاتئلار گونلرین، ایللرین هردهن یواش، چخ واخت ییین، ائلدرئم کیمی کچمه سیندن، آیرئلقدان بزیکیب دیله گلیمش سؤزلردیر بیر آیرئلئق، بیر اولوم، دونیادا آلماییدی؛

آیرئلئق آیرئلئق یامان آیرئلئق؛

هر بیر دردهن آلا یامان آیرئلئق

قره گیلهر ا ایلک ایللرده چخ اؤنون و بهیه نیلن ماهنی ایدیلر، نیسگیلی ایدیلر

، گلیمش ائاغئا ایادام سنی

، قره گیله ایادام سنی

، نه گؤزهل یار ادئب یارادان سنی

، قره گیله یارادان سنی

، قنزئل گول اسدی

، صبریمی کسدی

، آغلاما گولوم، آغلاما بسدی

قره گیله آغلاما بسدی؛

قره گیلهر تیپیک تبریزین قشماسی و نیسگیلی دیر و ایله تبریزین آدنئا یاپئشدئ کی، حتی شاعیرلر ده

: بونو شعرلرینده کتیریب. رسول رضا بیر شعرینده یازئر

سُن زمانلار سنی تزتَز یوخودا گورورهم تبریزیم؛

یوخوما غملی گلیرسن هر گجه؛

سویون چورهیین وار می؟ نغمهن نجه؟

- پنه قره گيله دير، يُخسا داها غملى دير؟

يا

تبريزين كوچهلرى دُلان با دُلان

قره گيله دُلان با دُلان

نه سنه قنز اسگىدى نه منه اعلان

قره گيله، نه منه اعلان

بو ماهنلار و اُنلارلا بولارن تايى بو توكنمز خزانين اِشيمهلى، اُخومالى، و دوشونمهلى قُشمالارنندان دُور و نسلر اينسانلارن غمىنى، سوينجىنى، آرزئسى، ايستهيىنى اوزونده جانلاندرئب اَلارنى قالارقى سوزلره «.دُنده ريدير

محمد على تاج احمدى «ياشادئغمئز تبريز» ين سونلوقوندا (سون سوز) تبريزين گلّه جكينه ن نيگرانچيلغىنى بيلديرير. يازان تبريزلى لرى فيكىرلشمه يه، دوشونمه يه چاغيرير. اويازير: « بيزلرين پنى يتمهليگينه، جوانلئغئندا قولله قهوه سينده اُتوراندا، يا سارنى داغئن باشئنا قالخاندا اياغئونن اَلئنى بوتون باغ باغات گُوره دين. باغمشه باغلارنندان توت گت يانئق داغى اَلنى مارالان باغلارئنا. ليل اُوادان قاباق سد اوستو ايله گتسيدين گزرانا جان سد اَلنى پرلر باغ ايدى. گزرانان حوكمواراجان شهر باغا ياپئشاردى بو باغلار قئسسا بير ايگيرى اُتوز ايلين زوالئنا گلدى. باغلار بير بير قورودولدى، پرلرى بولوندى، «ساتئلى ايكى اُتاق بير دهليزيا بالاجا حيه تلى اولره

ايگيرى اُتوز ايل ايدى كى، پرسيزليكه ن، ايش سيزليكه ن، جماعتين اَرتماسئندان بير اوجدان...» كندلرهن گلئنين اَخنى دايانمئردى. شهر اهلى بو اَداملارن شهرين اُرتاسئنا، و قديمكى قورولوشونا گلّه بيلمه ديگى اوچون اَلارنى گُورموردو. اَمما بو آخئن اوزونه حامبال اُباد، اَجاجان اُبادلار دوزه لديردى. بير پارا ماخالدا كند پرلى ديپلى كوچوب اوز كندىنى شهرين قنراغئندا قوروردو. حامبال اُبادئن هر كوچه سى بير كند اهلى ايدى.» تاج احمدى بورادا چوخ جيدى بير مسئله يه ايشاره ائدير كى بيز بونون نتيجه سين 1357 اِگُوردوك

نفتين گليرى پاى بولوش اَلاندا ياغلى پايى قُشونا چاتدى... قشونوسىلا حلالديرانلارين بانگينا» ياتئردىلدى. تَور توكونتوسو ده خلق اَراسئندا پايانئردى جماعت كندده بير زاد چئخاردا بيلمه ديگى اوچون، بو پولون سُورولماسى هاواسى ايله شهرلره اوز قُيدو. پمك توره دن ال لر، پمك ايسته ين اَغئزا دُندو... بوغدانى، ايچهرده اوچ تومنه باشا گلن بوغدانئن اونونو حكومت اُن بير قنرانا ساتئدى.» ائله بونون اوچون ده كند جماعتى كندلرهن ن گليب شهرده ن اون اَليب كنده اَپايرديلار! جماعتين بوشدئنه چوخالماسى، ياشايئش چئوره سى نين برباد حالينا گتيريلمه سى ، سولارين اَزماسى، باغلارين و اَجاجلارين يوخا، چيخماسى،

تاج احمدی نی جیدی حالدا دوشوندورور: «گۆره سن اللی ایلده ن سورا تبریز نجه ألجاق؟ نه تهر ده بیشیله جک؟ بورادا نه قده ر آدم یاشایا بیله چک یا دوغرودان یاشایاجاق؟ ایندیکی ریتم له آرتسا، بوآرتما هندسی آرتما ألجاق ... گله جک دوغرودان گله جک؟ اورمو گۆلو اوله جک، آما تبریز قالاجاق؟ تبریز «تاریخین اوزاقلارئندان بو گۆل بؤیرونده واونولا بیر گه یاشایئبدئر، ایندی نجه تک قالا بیله ر؟ محمد علی تاج احمدی بو بؤهرانلارین حلّی نی و اورتایا قویولموش سورولارین جاوابی نی ؛ « !بؤیوک بیر تاریخی تپ چویر گره کر....» ده گۆرور

محمد علی تاج احمدی نین «یاشادئغئمنز تبریز» ده اوزونه مخصوص دیلی و اوسلوبو وار. گاهدان سنی گولدورور، واختی گلنده سنی کدرلندیریر. اما اوست اوسته «یاشادئغئمنز تبریز» ده آغیرلیق یومورونان دیر.

یازان شفاهی دیلده ایشلنن و یازی دیلینده ایشلنمین ویا چوخ آز ایشله نن لوغت لردن، ایصطیلاح لاردان (ترمین) ایستفاده ائدیر، اؤرنک اوچون: رسول مال ألماق؛ بتس ایلشیدیرمه؛ گدون اؤرگشون گلون؛ هویوخ قالماق؛ اررادهنی دوزه لئمهک ؛ چتی نی وئرماق؛ بؤیوگ آقا چاغئرماق؛ ؛ اوهه سسی چئخارتماق؛ ....دوم بلن دوز...و

یاشادئغئمنز تبریز» ده ، اوخوجو تبریزین ایینی، رایبچه سینی آلیر؛ تبریزی دینله بیر»